

Puškin v Bahčisaraju.

Puškin je sredi aprila l. 1820. prišel v policijsko zasliševanje zaradi nekaterih političnih pesmi (med njimi Čaadajevu, Vas, Noel itd.; glej: Puškin: Pesmi, v prevodu Mile Klopčiča v Ljubljani, 1937) ter bi moral biti preganjan v Solovecki samostan. Njegovim prijateljem pa je uspelo, da je bil poslan na jug 6. maja 1820 ter je prispel v Jekaterinoslav, sedaj Dnjepropetrovsk, in nastopil službo pri generalu Inzovu. Znan pa je bil že od prej s sinom generala Rajevskega Nikolajem, ki je bil tudi prijatelj »dekabristov«. Ker je prispel Puškin bolan, ga je general Rajevski vzel s svojo družino (dva sina — Nikolaj in Aleksander, Puškinov »demon« ter dve hčerki — Sofija in Marija) na potovanje na Kavkaz takoj deset dni po prihodu na jug. Na Kavkazu v Pjati-gorskem je Puškin preživel v tej družbi dva meseca (od 5. junija do 5. avgusta), nato pa je z Rajevskim krenil na Krim, kjer je njihov sorodnik Borozdin imel v Kučuk-Lambate posestvo. Pot jih je peljala v Taman, od tam pa po ladji v Kerč in po suhem v Feodozijo. Nato pa po morju mimo Alušte do Kučuk-Lambata. Ker pa tu ni bilo nič pripravljenega zanje, so se preselili v Gurzuf (ali kakor piše Puškin: Jurzuf) malo niže proti Jalti.

Na tej morski poti je v noči od 17. na 18. avgust napisal svojo prelepo pesem o morju, ki se začinja s stihom:

Že dneva svetla zarja je ugasnila;
večerni mrak je pal na sinjo morsko plan.
Šumite, le šumite jader krila!
Valuj pod mano burni, temni ocean!

(Pesem je v pol slovenskih pol ruskih izrazih poslovenil v Ruski antologiji J. Mencinger pod naslovom: Ugaslo dneva je svetilo, in refrenom: — oj šumi, šumi voljno mi vetrilo!)

Tu v Gurzufu na Krimu, kjer še sedaj kažejo cipreso, kjer je pisal verze, se je Rajevskim pridružila še gospa Rajevska z dvema drugima hčerkama; v tej družbi je preživel najlepši čas trgatve (od 18. avgusta do 15. septembra), ki ga je izrazil v kratki pesmici:

Ne bom o rožah pel, ki mlade
uvele so, ko vesne ni:
jaz ljubim tudi vinograde
in grozd, ko v trtah dozori,
doline moje kras podgorni,
slast mojih predjesenskih dni,
podolgovati in prozorni
kot deklice prsti mladí.

Tu v Gurzufu je živel tri tedne ter se tedaj po posredovanju N. Rajevskega prvič seznanil z Byronom ter Chenierom. Byronove povesti v verzih, ki govore o sredozemskih lepotah Italije in Grčije, so bile, kar se tiče pokrajinskih slik, popolnoma v skladju z obrežjem Krima; Byronovi eksotični motivi pa so dobili dober temelj v Puškinu z doživetji Kavkaza in krimskih Tatarjev, še zelo malo »okuženih« z evropsko civilizacijo, ki jo je romantika zavračala. Prav tako je tudi Chenierova elegija z antičnimi grškimi motivi vplivala na Puškinovo kratko poezijo, ki je v pesmih tega časa precej antično navdihnjena. Tako je na pesmice teh dni vplival Chenier, na romantične pesniške povesti pa Byron, kar je bila tedaj velika novost za rusko književnost.

Po tritedenskem oddihu ob morju je general Rajevski vzel sina Nikolaja in Puškina ter z njima odjahal na konjih ob morskem bregu mimo Kikeneisa do samostana sv. Georgija, kjer so baje ostanki razvaline starega antičnega svetišča boginje Diane. To svetišče je znano iz grške mitologije, še bolj iz Evripidove in Goethejeve drame »Ifigenije v Tavridi«, ki ju je Puškin poznal